

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab Anno Christi 1230. Usque Ad Annum 1248

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1764

VD18 90118049

§. 8. Logica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-66268](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-66268)

cigerorum exercitus, quod malorum viæ ducum fidei innixi, montes ac deserta, aliaque impervia loca adierint.

VIII.

Sunt forfitan, qui dicant, humaniores litteras ob librorum raritatem neglectas, & animos ad scientias merræ ratiocinationis conversos fuisse. Videamus igitur, quomodo tractata sit philosophia, & a logica ducamus initium! Non tunc hæc, ut olim cum institueretur, ars erat recte ratiocinandi, ac veritatem per certissimas indagandi vias: erat facultas disputandi, & subtilitates infinitas afferendi in medium. Qui eam docebant, non tam erudire discipulos suos, quam eis admirationi esse, atque adversarios captiosis implicare quæstionibus volebant, pene similes veteribus sophistis, in quos Plato tam belle ludit. Joannes Salisburiensis, qui sæculo XII vivebat, queritur, quod aliqui vitam suam infumerent in logicam, & tractatui de universalibus totam infererent, quæ breve tantummodo eorum præludium esse deberet; alii cate-

*Euthyd.
Protag.*

*Metalog.
lib. II. c. 7.*

*C. 16. III.
c. 1. 2.*

categorias confunderent, eo quod mox in limine occasione substantiæ quæstiones omnes novem reliquis interponendas tractarent. Perpetuas ferebant lites de vocibus ac sensu negationum multiplicatarum: non nisi verbis arti propriis utebantur, nec credebant, se argumentum bene proposuisse, nisi id vocassent argumentum. Cunctis in quæstionibus, quæ cogitatione fingi possunt, versari cupiebant, & antecessores suos per omnia superare. Ita hic author testatur.

L. c. 36

Nititur idem exemplis Doctorum veterum, quorum scripta in omnibus bibliothecis habentur, quamvis ea pauci legant. Inspice primum Alberti Magni volumen! quantumcunque est, nihil id tamen præterquam logicam continere videbis: unde sine examine ulteriore poteris concludere, authorem multas illi materias alienas immiscuisse, cum Aristoteles, qui maxima accuratatione, quæ ad hanc artem vere spectant, pertractavit, parvo illam libro complexus

B 5 fuerit.

fuerit. Plus dico: hæc tam extensa logica demonstrat, Albertum ipsum non fuisse bonum logicum, nec scite ratiocinatum esse. Debat enim considerare, quod logica sit introductio ad philosophiam, & instrumentum scientiarum, vitæque hominis sit brevis, præsertim si constringatur annis ad litteras idoneis. Jam quid sentires de homine curioso, qui ad visendum palatium magnificum tres horas nactus, unam in vestibulo transigeret? aut quid censeris de artifice, qui ad opus perficiendum unicam habens diem, tertiam hujus partem ad præparanda, ornandaque instrumenta sua impenderet?

Videtur mihi Albertus insuper semetipsum simili modo debuisse alloqui: Decetne Religiosum & Sacerdotem in Aristotelem & commentatores ejus Arabes vitam infumere? Quorsum servit Theologo tam amplum studium physicæ generalis & particularis de cursu ac vi astrorum, de structura mundi, de meteoris, de fossilibus, lapidibus, & eorum cujuslibet

bet virtute? Non tantundem temporis subtraho divini Codicis, Historiæ Ecclesiasticæ, & Canonum studio? Et post tot occupationes quantum mihi spatium supererit ad preces ac sermones sacros, quos instituti mei ratio postulat? Non me studiis saluberrimis a labore manuum impeditam credunt ii, de quorum stipe vivo? Idem Scoto, idem Alexandro Alensi, aliisque dicerem. Homines, qui Christianam ad perfectionem aspirare se profitebantur, meo iudicio perperam agebant, cum tantum temporis darent studiis cum Religione haud connexis, etiamsi bona in se ac solida essent. (*)

Sed

(*) Hæc crisis omnem excedit modum. Si Fleurio licuit hæc dicere tum Magno Doctoris Angelici Magistro, tum Doctori subtili, tum etiam Doctori Doctorum, utpote Divi Thomæ, Sancti Bonaventuræ, Scotique Præceptorum, etiam mihi licet Fleurio dicere illud Virgii: *Parcius ista Viris tamen objicienda memento!* Accuratissime quidem tractavit Logicam Aristoteles, sed libello comprehendit, ut Geographus tabella Regnum. Quando hic autem

tem

Sed multum aberat, ut essent tabula. Physica generalis pene nihil aliud erat, quam sermo receptus ad ea, quæ

tem singulis Regni provinciis singulas tabellas tribuit, aut omnes una cum finitimarum regionum partibus proximis in spatiosissimam tabulam refert, non ideo definit bonus esse Geographus. Ecce Albertus Magnus boni Logici famam amittat, quod singulas logicæ partes extenderit longius latiusque, & cum materiis affinibus in magno volumine fusius lectori atque clarius ob oculos posuerit? Sunt, qui tabellas & libellos ament. Sunt e contrario, qui tabulas & libros copiosos malint. Sunt etiam, qui & opuscula, & opera grandia cupiant, ac modo hæc, modo illa, prout res postulat, inspiciant. Ita comparati fere sunt artium & scientiarum Magistri. His, non discipulis scripsit Albertus. Logica dat aditum & servit ad omnes scientias: sic est. Atqui amplis palatiis ampla sunt vestibula: & instrumento communi deesse debet nihil eorum omnium, quæ vel necessitas exigit, vel sua commendat utilitas. Vitæ brevitatis non solet esse tanta & tam communis, ut per eam non permultis licuerit libros in multiplici genere scientiarum quam plurimos componere: sicut illi, quos Albertus ipse contexit, unum & viginti tomos, ut Gravesonius affirmat, conficiunt. Hinc utroque pede claudicat exempli utriusque cum materia nostra comparatio. Nam longissime aberat, ut Albertus tertiam virilis ætatis

quæ nemo nescit, verbis scientiarum propriis exprimenda; & physica particularis in fabulis potissimum & falsis opinionibus versabatur. Etenim
non

ætatis suæ partem logicæ dicaret. At enim tam diffusa Physica generalis & particularis Theologiam non juvat: esto! non ut Theologus, sed ut Philosophus illam scripsit. Etiam mathesis nihil eo confert: ergo Religioso & Sacerdote indigna est? minime. Reclamant tot Academiæ celeberrimæ, in quibus Religiosi Sacerdotes eam communi cum applausu tradunt. Hæ facultates a Religione alienæ non sunt, immo ei famulantur. Nam teste Apostolo ad Rom. I. v. 20. *Invisibilia Dei (attributa & perfectiones) per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque ejus virtus & Divinitas.* Sed & homines in sacram Alberti familiam benefici illius operam in philosophia multo melius quam in labore manuum collocatam censebant; e quo cognomen Magni nunquam adeptus esset. Scientias altiores & antea didicerat, & postea Superiorum jussu docturus erat, quorum ad nutum cum ageret omnia, errare non poterat. Ne sacris ad cœlum precibus quidquam detraheret, somno bonam noctis partem subduxit Vir piissimus, ac vel illis, vel studiis dedit suis. Paucis: dignus est, qui omnium vocibus scriptisque celebretur potius, quam censoriæ severitatis notam ferat.

non experientia, non natura confuli in se ipsa, sed in solis Aristotelis, aliorumque veterum libris indagari solebat. Ex quo rursus mala illorum Doctorum ratiocinatio liquet. Ut enim sic agerent, pro dogmate sumptis, necesse est, quod Aristoteles falli non potuerit, omniaque in ejus scriptis certissima sint. Sed unde securi erant? per evidentiam rei, aut per serium examen? Communis illorum error hic fuit, quod in quovis litterarum genere certo cuidam libro se adstringerent, præter quem nihil in ulla materia quærebant aliud. Tota Theologia e Magistro Sententiarum, totum Jus Canonicum e Gratiano, omnis sacrarum Litterarum intelligentia e Glossa, ut vocant, Ordinaria petebatur: hos callere libros, horum doctrinam argumentis peculiaribus applicare cuiusvis unice in votis erat. Nemini venerat in mentem explorare, unde Gratianus singula collectionis suæ membra deprompserit, & quanta autoritate per se ipsa pollerent; quænam essent primorum
Pon-

Pontificum Romanorum decreta illa, tam sæpe ab ipso adducta; an Hieronymi vel Augustini nomine allata reapse ex his Sanctis essent; quid ea in operibus, e quibus descripta sunt, præeat & sequatur. Ejusmodi disquisitiones esse inutiles, aut fieri non posse videbantur: atque in his ipsis Doctorum nostrorum ratiocinationem imperfectam, & logicam vitiosam fuisse dico. Nam ad ineundam rationem solidam nulli parcendum labori, & tamdiu discutienda res est, donec inveniatur principium lumine naturæ perspicuum, vel autoritate, quæ falli non possit, firmatum.

Hoc esset medium faciendi demonstrationes, & ad veram pertingendi scientiam: verum teste Joanne *Metall. III. c. 6. Sc.* Salisburiensi vix aut raro adhibebatur. *II. c. 13.* Commendat is maximopere usum Topicorum Aristotelis, & notitiam veritatum probabilium, certas & necessarias, quæ nobis cognitæ sint, paucas esse affirmans. Fatetur etiam, Geometriæ in Europa parum studii fuisse impensum. Unde, ni fallor, *IV. c. 6.*

lor,

lor, evenit, ut veteres Doctores nostri tam modicas demonstrationes, tam multas opiniones ac dubia libris infererent suis. Omnium primus Magister Sententiarum ubique his utitur verbis: Videtur; Est verisimile; Potest dici. Et tamen plusquam alii debebat decernere, quia sententias Patrum in speciem contrarias inter se conciliandas susceperat. Consentio, veritates maxime stabilitas modeste interdum posse proponi, ut fecit Socrates: hæc verborum moderatio non infringit, sed confirmat argumentum. Censeo quoque, bonam fidem vetare, nequid asseratur, quod nescitur. Sed contendo, Magistros proponendo dubia & opiniones instillando discipulis non consulere, ut hi fiant docti. Nonne satius foret, si quæstiones, quas decidendo pares non sunt, omitterent, ac moventem eas discipulum nimiae curiositati modum ponere juberent, dicerentque, cum opus est: hac de re nihil scio. Supprimendæ sunt materiæ, de quibus aliquid statuendi principia defunt.

Nec

Nec nisi solida gravioraque objici debent, qualia principiis, ac veritatibus demonstratis opponi nequeunt. Singularum conclusionum oppugnatio facit, ut quævis quæstio in utramque partem probabilis videatur. Ut bene res fieret, in controversiam vocanda non essent, nisi quæ vir acri valens judicio reapse in dubitationem adducere posset.

Nam qui solum scit dubitare, nihil scit, & nihil minus est quam philosophus. Hominum plebejorum est opinari; id quod eorum fidem & agendi rationem incertam reddit ac levem, dum vel minimo veritatis radiorum oculos perstringi sinunt, aut in errore obstinati hærent, quia vim contrariarum rationum non sentiunt. Vera philosophia nos docet advertere mentes ad principia manifesta, inde legitima deducere consectaria, & iis, quæ semel vera agnovimus, firmiter adhærere. Studium, quod dubitando assuefacit, simplice ignorantia pejus est; quia facit, ut vel is, qui scit nihil, scire aliquid, vel nihil omni-

no sciri posse credatur, in quo Pyrrhonismus consistit, nempe omnium pessimus animi sensus ab ipsa veritatis investigatione avertens.

IX.
Ethica.

Inter effectus, quos methodus topica, & veritates certas inveniendi desperatio habuere, maxime noxius fuit iste, quod in ethicam introduxerint opiniones probabiles, iisque auctoritatem conciliaverint. Nec melius hæc philosophiæ pars, quam cæteræ, in scholis nostris tractabatur. Nostri Doctores contendendo de omnibus, & cunctas verisimilitudines extollendo assueti, etiam in materia morum invenerunt aliquas, & suis vel aliorum cupiditatibus obsequendi gratia sæpe a via recta declinarunt. Hinc in recentioribus Theologis moralibus tanta est doctrinæ laxitas, cujus originem in sæculo XIII deprehendo. Doctores tunc contenti erant certo propositionum numero, quarum consuetaria sano iudicio aut Evangelio non semper consentiebant. Sed illi conciliabant omnia per distinctionum suarum subtilitates simillimas